

การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM

สายชล คล้อยเอี่ยม*

ปนัดดา ทองซัง*

ผู้รับผิดชอบบทความ: สายชล คล้อยเอี่ยม

บทคัดย่อ

กรอบแนวคิด RE-AIM (reach, effectiveness, adoption, implementation, maintenance) เป็นเครื่องมือสำหรับการวางแผนและประเมินผลการดำเนินงานที่สะท้อนผลผลิตและผลลัพธ์ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ประเมินผลในบริบทของการศึกษาวิจัยด้านสาธารณสุข อย่างไรก็ตาม การนำกรอบแนวคิด RE-AIM มาประยุกต์ใช้ในการประเมินการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานยังไม่มีปรากฏในกระทรวงสาธารณสุข จึงไม่เห็นภาพรวมของผลกระทบของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของส่วนราชการต่อผลลัพธ์ระดับบุคคลและองค์กร ที่ส่งผลให้การบริหารจัดการโครงการและกิจกรรมภายในแผนปฏิบัติการฯ อาจไม่เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพเท่าที่ควร การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM ในการประเมินผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานสังกัดกรมอนามัย โดยประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม มีหน่วยงานสังกัดกรมอนามัยจำนวน 37 หน่วยงาน ประกอบด้วยหน่วยงานส่วนกลาง 22 หน่วยงาน และหน่วยงานส่วนภูมิภาค 15 หน่วยงานร่วมดำเนินการ ผลการศึกษา พบว่า ประเภทตัวชี้วัดที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการกรมอนามัยมากที่สุดคือประเภท implementation (การดำเนินการ) คิดเป็นร้อยละ 37 รองลงมาคือประเภท reach (การเข้าถึง) คิดเป็นร้อยละ 21 ส่วนประเภทตัวชี้วัดที่ปรากฏน้อยที่สุดคือประเภท maintenance (การคงสภาพ) ทำให้จำเป็นต้องตัดตัวชี้วัดประเภทการคงสภาพออก เหลือไว้เพียง 4 ประเภทตัวชี้วัด หน่วยงานสังกัดกรมอนามัยสามารถเลือกรายการตัวชี้วัดที่สอดคล้องประเภทตัวชี้วัดที่กำหนดได้ แผนปฏิบัติการของกรมอนามัยนำไปสู่การบรรลุผลเกินเป้าในประเภทการเข้าถึงมากที่สุด 3.7 เท่า รองลงมาคือประเภทการนำไปประยุกต์ใช้ 3.4 เท่า และการดำเนินการอย่างครบถ้วน 2 เท่า นอกจากนี้ มีหน่วยงานที่บรรลุผลเกินค่าเป้าหมายของรอบ 5 เดือนหลังไปแล้วถึง 28 หน่วยงานจากทั้งหมด 37 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 75.7 การแสดงข้อมูลสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัดตามประเภท RE-AI ด้วยกระดานข้อมูล ช่วยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และสามารถดำเนินการปรับแผนปฏิบัติการหน่วยงานได้ทันการณ์ ทั้งในระยะสั้น (รายเดือน) และระยะกลาง (ในช่วง 5 เดือนหลังของปีงบประมาณ) สรุป กรอบแนวคิด RE-AIM สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของกรมอนามัยได้ในระดับที่น่าพึงพอใจ โดยนำมาพิจารณาพร้อมกับความครบถ้วนของกิจกรรมและงบประมาณที่ถูกระบุดำเนินการไปในเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐยุคใหม่

คำสำคัญ: RE-AIM, แผนปฏิบัติการของหน่วยงาน, การส่งเสริมสุขภาพ, อนามัยสิ่งแวดล้อม, การประเมินผล

* กองแผนงาน กรมอนามัย

Received 26 August 2025; Revised 19 December 2025; Accepted 13 February 2026

Suggested citation: Kloyiam S, Thongshang P. Applying the RE-AIM framework to evaluate the implementation of the action plans on health promotion and environmental health. Journal of Health Systems Research 2026;20(1):46-63.

สายชล คล้อยเอี่ยม, ปนัดดา ทองซัง. การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข 2569;20(1):46-63.

Applying the RE-AIM Framework to Evaluate the Implementation of the Action Plans on Health Promotion and Environmental Health

Saichon Kloyiam, Panutda Thongshang

Division of Planning, Department of Health

Corresponding author: Saichon Kloyiam, skloyiam@gmail.com

Abstract

The RE-AIM (reach, effectiveness, adoption, implementation, maintenance) framework is a tool for planning and evaluation that reflects outputs and outcomes. It is widely used in public health evaluation research. However, the application of the RE-AIM framework for evaluating the implementation of action plans had not yet been observed in the Ministry of Public Health. Little is known about the actual impact of the action plans on individual and organizational levels. There is a need to systematically and routinely evaluate the actual impact of the action plans to optimize the decision-making process and improve the impact of the performance of the Ministry of Public Health. This study aimed to explore the application of the RE-AIM framework in evaluating the implementation of health promotion and environmental health action plans of organizations under the Department of Health. A participatory action research approach was applied to 37 organizations of the Department of Health—22 central and 15 regional subunits. The study found that the most common type of indicators in the Department of Health's action plans was the implementation (37% of total), followed by the reach (21%). The least common was the maintenance, therefore removed from the final framework of four types of indicators. All participating subunits were able to select indicators aligned with the shortened RE-AI framework. The evaluation of action plans had achieved the highest target of the reach 3.7 times of the target, followed by the adoption 3.4 times, and the implementation 2 times. Additionally, 28 out of 37 subunits (75.7%) exceeded their targets by the second five-month evaluation. Knowing the current changes in the indicators helped relevant officers well aware of the situations and adjusted their actions in a timely manner, both in the short term (monthly) and medium term (the last five months of the fiscal year). In conclusion, the RE-AIM framework could be used to evaluate the implementation of the action plans of the Department of Health. It could assess activity coverage and budget absorption by a specified timeframe. It also showed alignment with the new public management principles to maximize transparency and performance of public organizations.

Keywords: RE-AIM, action plan, health promotion, environmental health, evaluation

ภูมิหลังและเหตุผล

หน่วยงานภาครัฐต้องมีการกำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ หน่วยงาน เพื่อทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรภาครัฐอย่างคุ้มค่า และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนด กรมอนามัย เป็นหน่วยงานหลักในการอภิบาลระบบส่งเสริมสุขภาพและ อนามัยสิ่งแวดล้อม ในแต่ละปีงบประมาณ หน่วยงานสังกัด กรมอนามัยจัดทำแผนปฏิบัติการหน่วยงาน เพื่ออภิบาล

ระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม และกำหนด ระดับความสำเร็จของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ หน่วยงานเป็นตัวชี้วัดภาคบังคับสำหรับทุกหน่วยงาน

ที่ผ่านมา ระดับความสำเร็จของการดำเนินการตาม แผนปฏิบัติการหน่วยงานสังกัดกรมอนามัยได้รับการ พิจารณาจากความครบถ้วนของการดำเนินการกิจกรรม และปริมาณการเบิกจ่ายงบประมาณที่กำหนดไว้ในแผน ปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงาน หน่วยงานที่สามารถดำเนิน

กิจกรรมและเบิกจ่ายงบประมาณได้ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการ จะถือว่ามีความสำเร็จของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการหน่วยงานอย่างสมบูรณ์

ภทรวรรณ อักษรและเทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์ (พ.ศ. 2564)⁽¹⁾ พบว่า การให้ความสำคัญกับการติดตามความครบถ้วนของการดำเนินกิจกรรมและปริมาณการเบิกจ่ายงบประมาณที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงานมากเกินไป ทำให้หน่วยงานให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการและใช้จ่ายงบประมาณมากเกินไป ซึ่งข้อมูลความครบถ้วนของการดำเนินกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณยังไม่เพียงพอต่อการพิจารณาตัดสินใจปรับแผนปฏิบัติการเพื่อบรรลุเป้าหมายระยะยาว หากไม่มีข้อมูลที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการตัดสินใจปรับแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน อาจทำให้หน่วยงานมุ่งไปที่การดำเนินกิจกรรมมากเกินไป ที่อาจนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย โดยไม่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนดได้

ข้อมูลที่สะท้อนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่สามารถนำไปสู่การตัดสินใจปรับแผนปฏิบัติการเพื่อบรรลุเป้าหมายและเฝ้าต่อการจัดสรรทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม ควรสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานได้ดำเนินกิจกรรม (implementation) ตามแผนที่กำหนด (as planned) โดยพิจารณาร่วมกับผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น⁽²⁾ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐยุคใหม่ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์มากกว่าปัจจัยนำเข้าหรือกระบวนการ⁽³⁾

กรอบแนวคิด RE-AIM เป็นเครื่องมือสำหรับการวางแผนและประเมินผลการดำเนินงานที่สะท้อนผลผลิตและผลลัพธ์ 5 ประเภท คือ reach, effectiveness, adoption, implementation, maintenance ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ประเมินผลในบริบทของการศึกษาวิจัยด้านสาธารณสุข⁽⁴⁻⁶⁾ การเข้าถึง (reach) หมายถึง จำนวนของประชากรกลุ่มเป้าหมายที่กิจกรรม โครงการ หรือแผนงาน สามารถเข้าถึงหรือเข้าร่วมกิจกรรมได้, ประสิทธิภาพ (effective-

ness) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบของกิจกรรม โครงการ หรือแผนงาน ต่อผลลัพธ์ด้านสุขภาพหรือพฤติกรรมของประชากรกลุ่มเป้าหมาย, การนำไปใช้ (adoption) หมายถึง จำนวนองค์กรหรือกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่ได้นำแนวทาง มาตรฐาน หรือข้อเสนอแนะของกิจกรรม โครงการหรือแผนงานไปใช้, การดำเนินการ (implementation) หมายถึง ระดับความครบถ้วนสมบูรณ์ของการปฏิบัติตามแนวทาง มาตรฐาน หรือข้อเสนอแนะของกิจกรรม โครงการ แผนงานที่กำหนด, และ การคงสภาพ (maintenance) หมายถึง การปฏิบัติตามแนวทาง มาตรฐาน หรือข้อเสนอแนะของกิจกรรม โครงการ แผนงานที่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่กำหนด

การวางแผนและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานภาครัฐ ตามกรอบแนวคิด RE-AIM อาจช่วยให้การบริหารจัดการโครงการและกิจกรรมในแผนปฏิบัติการเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยให้เกิดความโปร่งใสและยกระดับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้

จากการศึกษาค้นคว้าของคณะผู้วิจัยพบว่า การนำกรอบแนวคิด RE-AIM มาประยุกต์ใช้ในการประเมินการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการหน่วยงานยังไม่มีปรากฏในกระทรวงสาธารณสุข มีเพียงการประเมินผลการดำเนินงานแผนหลัก 3 ปี พ.ศ. 2558-2560 ของแผนควบคุมยาสูบ แผนควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสิ่งเสพติด และแผนการจัดการความปลอดภัยและปัจจัยเสี่ยงทางสังคม โดยบริษัทเคเอ็ม คอนซัลแตนท์ จำกัด (KM Consultants) เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)⁽⁷⁾ ถึงแม้ว่า กรอบแนวคิด RE-AIM จะเป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ในการศึกษาวิจัยด้านสาธารณสุข⁽⁵⁾ แต่การนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทนอกกรอบงานวิจัยยังคงมีความท้าทายอย่างยิ่ง⁽⁶⁾ ทั้งนี้ หากได้ข้อมูลที่เฝ้าต่อการตัดสินใจวางแผนและปรับแผนปฏิบัติการหน่วยงานก็จะเกิด

ประโยชน์สูงสุดต่อการใช้ทรัพยากรของภาครัฐและเกิดผลกระทบต่อผลลัพธ์ด้านสุขภาพในวงกว้างมากขึ้น

การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM ในการประเมินผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการหน่วยงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานสังกัดกรมอนามัย และค้นหาโอกาสในการใช้ผลการประเมินจากกรอบแนวคิด RE-AIM เพื่อวางแผนและปรับเปลี่ยนปฏิบัติการของหน่วยงานให้เหมาะสม

ระเบียบวิธีศึกษา

การศึกษานี้ประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม⁽⁸⁾ ที่มุ่งการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM มาพัฒนาปรับปรุงการประเมินความสำเร็จของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานสังกัดกรมอนามัย ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 ซึ่งเป็นช่วงการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองปฏิบัติราชการของกรมอนามัย 5 เดือนแรก ของปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ความสำเร็จของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของตัวชี้วัดตามคำรับรองปฏิบัติราชการของกรมอนามัย โดยมีกองแผนงานเป็นเจ้าภาพหลักและหน่วยงานสังกัดกรมอนามัยร่วมดำเนินการ

หน่วยงานสังกัดกรมอนามัย จำนวน 37 หน่วยงาน ประกอบด้วยหน่วยงานส่วนกลาง 22 หน่วยงาน และหน่วยงานส่วนภูมิภาค 15 หน่วยงาน ต้องรับตัวชี้วัดนี้เป็นตัวชี้วัดภาคบังคับ และต้องรายงานผลการดำเนินงานในเดือนที่ผ่านมาให้กับกองแผนงานก่อนวันที่ 10 ของเดือนพฤศจิกายน และธันวาคม พ.ศ. 2567 มกราคม กุมภาพันธ์ และมีนาคม พ.ศ. 2568

คณะผู้วิจัยดำเนินการกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ศึกษาและทบทวนแผนปฏิบัติการกรมอนามัย

หน่วยงานภาครัฐต้องจัดทำแผนปฏิบัติการระดับกรม เพื่อเป็นแผนปฏิบัติการหลักประจำปีงบประมาณที่ใช้กำกับ ติดตาม และประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานของหน่วยงานภายใต้สังกัดของตนเองให้สอดคล้องกับเป้าหมายของพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ซึ่งหน่วยงานสังกัดกรมจะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการของหน่วยงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ กิจกรรมสำคัญ และตัวชี้วัดที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการกรม

คณะผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ ณ กลุ่มพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ กองแผนงาน ที่เป็นผู้รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกจัดทำแผนปฏิบัติการกรมอนามัย ได้ศึกษาและทบทวนลักษณะตัวชี้วัดเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ครอบคลุม RE-AIM ซึ่งหากแผนปฏิบัติการของกรมอนามัยไม่มีตัวชี้วัดที่ครอบคลุม RE-AIM กองแผนงานจำเป็นต้องหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดตัวชี้วัดใหม่ตามกรอบแนวคิด RE-AIM ที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของหน่วยงานของตนเอง

2. วางแผนและพัฒนากรอบการประเมินผลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลังจากศึกษาและทบทวนแผนปฏิบัติการกรมอนามัยแล้ว กองแผนงานได้หารือร่วมกับกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (ก.พ.ร.) ในการกำหนดแนวทางและเงื่อนไขการกำกับ ติดตาม และประเมินผลผ่านการให้คะแนนตามกรอบการประเมินผลตามคำรับรองปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ซึ่งแนวทางนี้เรียกว่า “รายละเอียดตัวชี้วัด” ที่แสดงผลงานและค่าเป้าหมายที่ต้องนำเสนอ ช่วงเวลาที่ต้องรายงาน และหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน พร้อมหลักเกณฑ์การให้คะแนนตามระดับที่กำหนด (ตารางที่ 1–5)

3. ชี้แจงรายละเอียดตัวชี้วัดให้กับหน่วยงานสังกัดกรมอนามัย การหารือร่วมกับกลุ่มพัฒนาระบบบริหารนำไปสู่ (ร่าง) รายละเอียดตัวชี้วัด จากนั้น กลุ่มพัฒนาระบบบริหารจัดประชุมชี้แจง (ร่าง) รายละเอียดตัวชี้วัดตามคำ

รับรองปฏิบัติการราชการ โดยให้หน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพตัวชี้วัดได้ชี้แจง (ร่าง) รายละเอียดตัวชี้วัดของตนเองให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบและร่วมให้ความคิดเห็น กองแผนงานได้เข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ด้วย

4. คัดเลือกตัวชี้วัดนำร่องที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิด RE-AIM จากแผนปฏิบัติการหน่วยงาน เนื่องจากแผนปฏิบัติการของหน่วยงานมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและทรัพยากรที่มีอยู่ของพื้นที่ในแต่ละหน่วยงานสังกัดกรมอนามัยเข้าไปเกี่ยวข้อง การให้กองแผนงานกำหนดตัวชี้วัดหลักที่สามารถวัดผลและเปรียบเทียบผลระหว่างหน่วยงานจึงไม่เหมาะสม อีกทั้งแผนปฏิบัติการของกรมอนามัยมีตัวชี้วัดเกี่ยวกับ Maintenance น้อยมาก กองแผนงานจึงขอความร่วมมือหน่วยงานสังกัดกรมอนามัยส่วนกลางที่เป็นหน่วยงานวิชาการและหน่วยงานสนับสนุน คัดเลือกตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิด RE-AIM ประเภทละ 1 ตัวชี้วัดโดยไม่มีตัวชี้วัดประเภท Maintenance (รวม 4 ตัวชี้วัดต่อหน่วยงาน) เพื่อให้วัดความสำเร็จของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการหน่วยงานของตนเอง และขอให้หน่วยงานวิชาการคัดเลือกตัวชี้วัดสำหรับหน่วยงานส่วนภูมิภาค (ตารางที่ 7)

5. ประกาศใช้รายละเอียดตัวชี้วัดอย่างเป็นทางการ กลุ่มพัฒนาระบบบริหารจัดการประชุมชี้แจงรายละเอียดตัวชี้วัดให้กับหน่วยงานสังกัดกรมอนามัยอีกครั้ง โดยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทุกหน่วยงานเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขได้อย่างถูกต้องครบถ้วน หน่วยงานเจ้าภาพตัวชี้วัดอธิบายและตอบข้อซักถามต่างๆ จากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หลังการประชุมฯ นี้ กลุ่มพัฒนาระบบบริหารนำรายละเอียดตัวชี้วัดฉบับสมบูรณ์เผยแพร่บนหน้าเว็บไซต์ของกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร ซึ่งถือเป็นการประกาศใช้รายละเอียดตัวชี้วัดอย่างเป็นทางการ

6. รายงานผลการดำเนินงานตามเงื่อนไขที่กำหนด กรมอนามัยมีศูนย์ปฏิบัติการกรมอนามัย (Data Operation Center 4.0: DOC 4.0) ที่เป็นระบบบันทึกข้อมูลแผน

งาน โครงการ และการเบิกจ่ายงบประมาณที่ทุกหน่วยงานต้องบันทึกผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการหน่วยงานของตนเอง หน่วยงานสังกัดกรมอนามัยจำนวน 37 หน่วยงานต้องรายงานผลการดำเนินงานตามรายละเอียดตัวชี้วัดในระบบ DOC4.0 นี้ ก่อนวันที่ 10 ของเดือนพฤศจิกายน และธันวาคม พ.ศ. 2567 มกราคม กุมภาพันธ์ และมีนาคม พ.ศ. 2568 ซึ่งเป็นเงื่อนไขการให้คะแนนตามรายละเอียดตัวชี้วัดด้วย การกำหนดให้การรายงานผลการดำเนินงานในระบบ DOC4.0 เป็นเงื่อนไขในการให้คะแนนในรายละเอียดตัวชี้วัด ก็เพื่อเป็นการใช้ระบบการเก็บข้อมูลที่มีอยู่สำหรับการบันทึกการเปลี่ยนแปลงที่แผนปฏิบัติการของหน่วยงานได้สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด RE-AIM

กองแผนงานจัดทำกระดานข้อมูลตัวชี้วัด (dashboard) โดยใช้โปรแกรม Lookerstudio เพื่อสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัดตาม RE-AI ในแต่ละเดือนให้กับหน่วยงานสังกัดกรมอนามัย การสะท้อนสถานการณ์ความก้าวหน้าของแผนปฏิบัติการหน่วยงานอย่างต่อเนื่องช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรู้เท่าทันสถานการณ์ และสามารถปรับแผนปฏิบัติการได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังช่วยให้กองแผนงานสามารถให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาในการปรับแผนปฏิบัติการหน่วยงานได้อย่างตรงจุดมากขึ้น

7. แจ้งผลการประเมินตามรายละเอียดตัวชี้วัดให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กองแผนงานดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานตามรายละเอียดตัวชี้วัด และแจ้งผลให้กับกลุ่มพัฒนาระบบบริหารและหน่วยงานสังกัดกรมอนามัยทราบผลคะแนนและข้อสังเกตสำหรับการปรับปรุงแผนปฏิบัติการผ่านหนังสือราชการ โดยแสดงค่าดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานตามตัวชี้วัด RE-AI และร้อยละของความครบถ้วนของการดำเนินกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณ

8. ปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายให้สอดคล้องกับผลการดำเนินงานปัจจุบัน หลังจากกองแผนงานแจ้งผลการประเมินแล้ว หน่วยงานที่จำเป็นต้องปรับตัวชี้วัดและ

ค่าเป้าหมายให้สอดคล้องกับผลการดำเนินงานปัจจุบัน พิจารณาปรับตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย และปรับแผนปฏิบัติการ หน่วยงานให้สอดคล้องกัน และส่งกลับมาที่กองแผนงาน ภายใน 5 วันทำการ หลังจากทราบผลการประเมินจากกองแผนงานแล้ว

ดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ หน่วยงาน

การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เพื่อให้ได้ผลสำเร็จตาม เป้าหมายตามแผนปฏิบัติการ คำนึงถึงลักษณะผลลัพธ์ 4 ประเภทต่อไปนี้ ซึ่งรวมกันเรียกว่า “ดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการหน่วยงาน”

1. Reach (R): การเข้าถึง, ครอบคลุม หน่วยงาน ร้อยละ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ

o ระดับประชาชน: จำนวนประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม และ/หรือ

o ระดับเจ้าหน้าที่: จำนวนเจ้าหน้าที่กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม เทียบกับค่าเป้าหมายตามแผนของกลุ่มประชากรหรือเจ้าหน้าที่ที่ลักษณะอยู่ในกลุ่มเป้าหมาย

2. Effectiveness (E): ประสิทธิภาพ ได้ผลตามที่คาดหวังกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงาน ร้อยละ หมายถึงผลลัพธ์สุขภาพที่เกิดขึ้นกับกลุ่มประชากรเป้าหมายเทียบกับค่าเป้าหมายตามแผน

3. Adoption (A): องค์กร ชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรม หรือนำแนวทาง มาตรการ ข้อเสนอแนะไปประยุกต์ใช้ หน่วยงาน ร้อยละ หมายถึงจำนวนองค์กร ชุมชน หรือกลุ่มตัวแทน ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม หรือนำแนวทาง มาตรการ ข้อเสนอแนะไปประยุกต์ใช้ เทียบกับค่าเป้าหมายตามแผน

4. Implementation (I): การดำเนินกิจกรรมตามแนวทางที่กำหนดอย่างครบถ้วน หน่วยงาน ร้อยละ หมายถึงจำนวนองค์กร ชุมชน หรือกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม ที่ดำเนิน

การตามเงื่อนไข แนวทาง หรือมาตรฐานที่กำหนดอย่างครบถ้วน เทียบกับค่าเป้าหมายตามแผน

ผลการดำเนินงานตามประเภทตัวชี้วัด RE-AI ของแต่ละหน่วยงาน ถูกนำมาคำนวณเพื่อหาค่าดัชนีความสำเร็จฯ โดยใช้สูตรการคำนวณหาค่ากลาง เพื่อลดผลกระทบจากค่าตัวเลขที่สูงหรือต่ำมาก

ความครบถ้วนของการดำเนินกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณ

จำนวนกิจกรรมที่หน่วยงานดำเนินงานแล้วเสร็จตามแผนปฏิบัติการในรอบ 5 เดือนแรกของปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 และค่าใช้จ่ายที่เบิกจ่ายจริงของแต่ละหน่วยงานในระบบ DOC4.0 ถูกนำมาคิดเป็นร้อยละของความครบถ้วนของการดำเนินกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยเทียบกับจำนวนกิจกรรมและประมาณการค่าใช้จ่ายตามแผนปฏิบัติการหน่วยงานที่ได้บันทึกในระบบ DOC4.0 ในช่วง 5 เดือนแรกของปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด RE-AI ของแต่ละหน่วยงานถูกดึงมาจากฐานข้อมูล DOC4.0 ผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานถูกนำมาเทียบเคียงกับระบบการให้คะแนน (scoring system) ที่ได้จากการหารือร่วมกันของทุกหน่วยงาน เพื่อคำนวณดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับหน่วยงาน และความครบถ้วนของการดำเนินกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณ

ดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับหน่วยงาน ในช่วง 5 เดือนแรกของปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ถูกแบ่งเป็นระดับและเชื่อมโยงกับการให้คะแนนตามตารางที่ 1 และ 2 ที่มาจากการหารือร่วมกันระหว่างกองแผนงานและทุกหน่วยงานสังกัดกรมอนามัย

ตารางที่ 1 คะแนนและการแปลผลตามดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการหน่วยงาน สำหรับหน่วยงานวิชาการ และ ส่วนภูมิภาค

คะแนน	1	1.5	2
ดัชนีความสำเร็จ (ร้อยละ)	< 60	61 - 74	> 75
การแปลผล	ปรับปรุง	ปานกลาง	ดีมาก
แนวปฏิบัติ	ปรับปรุงแผนด่วน	เฝ้าสังเกตผลผลิต	ขยายผล

ตารางที่ 2 คะแนนและการแปลผลตามดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการหน่วยงาน สำหรับหน่วยงานสนับสนุน

คะแนน	0.4	0.8	1.2	1.6	2
ดัชนีความสำเร็จ (ร้อยละ)	< 70	71 - 74	75 - 79	80 - 84	85 - 100
การแปลผล	ปรับปรุง	ปานกลาง		ดี	ดีมาก
แนวปฏิบัติ	ปรับปรุงแผนด่วน	เฝ้าสังเกตผลผลิต		ขยายผล	

ความครบถ้วนของการดำเนินกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณ ถูกนำมาแบ่งระดับเพื่อให้คะแนนเช่นกัน

รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนตามระดับความครบถ้วนของการดำเนินงานกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณตามแผนปฏิบัติการหน่วยงาน

คะแนน	1	1.5	2
ความครบถ้วน (ร้อยละ)	<80	81 - 89	90 - 100

การพิจารณาจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่หน่วยงานสังกัดกรมอนามัยรายงานในระบบ DOC4.0 ตามกรอบรายละเอียดตัวชี้วัดที่ผ่านการเห็นชอบจากผู้บริหารกรมอนามัย และเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของหน่วยงานสังกัดกรมอนามัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

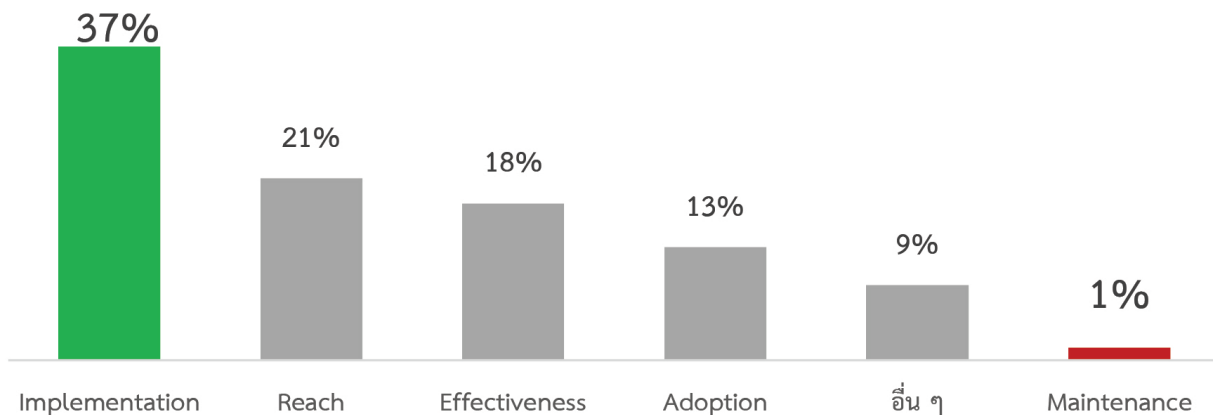
ผลการศึกษา

ลักษณะตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการกรมอนามัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

แผนปฏิบัติการกรมอนามัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มีโครงการสำคัญจำนวน 33 โครงการ ตัวชี้วัดจำนวน

136 ตัวชี้วัด เมื่อพิจารณาประเภทตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิด RE-AIM พบว่า ประเภทตัวชี้วัดที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการของกรมอนามัยมากที่สุด คือ ประเภท implementation (การดำเนินการ) มีร้อยละ 37 รองลงมาคือประเภท reach (การเข้าถึง) มีร้อยละ 21 ส่วนประเภทตัวชี้วัดที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ ประเภท maintenance (การคงสภาพ) มีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น (ภาพที่ 1)

ตัวชี้วัดอื่นๆ ที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการของกรมอนามัยมีร้อยละ 9 ประกอบด้วยตัวชี้วัดที่เป็นปัจจัยนำเข้า เช่น คู่มือ แนวทาง เกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรฝึกอบรม รายงานการประชุม และกลไกการทำงาน

ภาพที่ 1 ร้อยละของตัวชี้วัดที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการกรมอนามัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 จำแนกตามประเภทตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิด RE-AIM

รายละเอียดตัวชี้วัด

หลังจากกองแผนงานได้ทบทวนแผนปฏิบัติการของกรมอนามัยและหารือกับกลุ่มพัฒนาระบบบริหารแล้ว จึงได้ลดตัวชี้วัดที่ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM โดยเหลือประเภทตัวชี้วัด 4 ประเภท และผสมผสานกับการประเมิน

ผลความครบถ้วนของการดำเนินกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณที่เป็นรูปแบบที่ใช้กันอยู่เดิมเพื่อเพิ่มโอกาสการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4 รายละเอียดตัวชี้วัดที่ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM สำหรับหน่วยงานวิชาการและหน่วยงานส่วนภูมิภาค

ระดับ	เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนน	แนวทางการประเมิน/ หลักฐาน																																	
1 - 3	<p>1. มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน</p> <p>2. ร้อยละการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่บรรลุเป้าหมายกิจกรรมตามรอบการประเมิน</p> <table border="1"> <tr> <td>คะแนน</td> <td>1</td> <td>1.5</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>ร้อยละ</td> <td>≤ 80</td> <td>81-89</td> <td>90-100</td> </tr> </table>	คะแนน	1	1.5	2	ร้อยละ	≤ 80	81-89	90-100	3	<p>1. มีรายงานการติดตามการดำเนินงานตัวชี้วัดตามคำรับรองฯ ทุกเดือน โดยนำขึ้นเว็บไซต์ของหน่วยงาน และบันทึก URL ในระบบ DOC4.0 ภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดไป (1คะแนน)</p> <table border="1"> <tr> <td>เดือน</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>คะแนน</td> <td>0.2</td> <td>0.4</td> <td>0.6</td> <td>0.8</td> <td>1</td> </tr> </table> <p>หมายเหตุ : หากเกินระยะเวลาที่กำหนดถือว่าไม่มีรายงานในเดือนนั้น</p> <p>2. รายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายกิจกรรมจากระบบ DOC4.0 โดยตัดข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2568 (2 คะแนน)</p> <p>(หมายเหตุ: กรณีพบว่า หน่วยงานรายงานผลการดำเนินงานในระบบ DOC 4.0 ไม่ครบถ้วน กองแผนงานจะหัก 0.2 คะแนน)</p>	เดือน	1	2	3	4	5	คะแนน	0.2	0.4	0.6	0.8	1													
คะแนน	1	1.5	2																																	
ร้อยละ	≤ 80	81-89	90-100																																	
เดือน	1	2	3	4	5																															
คะแนน	0.2	0.4	0.6	0.8	1																															
4 - 5	<p>การบรรลุเป้าหมายตัวชี้วัดผลผลิตสำคัญภาพรวมตาม 4 ประเด็น ของ “ดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับหน่วยงาน” จะต้อง ≥ ร้อยละ 75</p> <p>เกณฑ์การให้คะแนน</p> <table border="1"> <tr> <td>คะแนน</td> <td>1</td> <td>1.5</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>ร้อยละ</td> <td>≤ 60</td> <td>61 - 74</td> <td>≥ 75</td> </tr> </table>	คะแนน	1	1.5	2	ร้อยละ	≤ 60	61 - 74	≥ 75	2	<p>รายงานผลการดำเนินงานผลผลิตสำคัญตามแผนปฏิบัติการกรมอนามัย พ.ศ. 2568 โดยตัดข้อมูล ณ 28 กุมภาพันธ์ 2568 ตัวอย่าง</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ประเด็น</th> <th>เป้าหมาย</th> <th>ผลการดำเนินงาน</th> <th>ร้อยละ</th> <th>ดัชนี</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>R</td> <td>5000 คน</td> <td>4000 คน</td> <td>80</td> <td>80</td> </tr> <tr> <td>E</td> <td>ร้อยละ 80</td> <td>ร้อยละ 75</td> <td>93.4</td> <td>93.4</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>1,500 แห่ง</td> <td>1200 แห่ง</td> <td>80</td> <td>80</td> </tr> <tr> <td>I</td> <td>ร้อยละ 100</td> <td>ร้อยละ 100</td> <td>100</td> <td>100</td> </tr> </tbody> </table> <p>คิดเป็นดัชนีภาพรวม ค่ากลาง Median ของ R E A I โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> นำดัชนีมาเรียงจากน้อย ไป มาก นำค่าดัชนีตำแหน่งที่ 2 และ 3 มารวมกัน แล้วหาร $\frac{80 + 93.4}{2} = 86.7$	ประเด็น	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ	ดัชนี	R	5000 คน	4000 คน	80	80	E	ร้อยละ 80	ร้อยละ 75	93.4	93.4	A	1,500 แห่ง	1200 แห่ง	80	80	I	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	100	100
คะแนน	1	1.5	2																																	
ร้อยละ	≤ 60	61 - 74	≥ 75																																	
ประเด็น	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ	ดัชนี																																
R	5000 คน	4000 คน	80	80																																
E	ร้อยละ 80	ร้อยละ 75	93.4	93.4																																
A	1,500 แห่ง	1200 แห่ง	80	80																																
I	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	100	100																																
	คะแนนรวม	5																																		

ตารางที่ 5 รายละเอียดตัวชี้วัดที่ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM สำหรับหน่วยงานสนับสนุน

ระดับ	เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนน	แนวทางการประเมิน/หลักฐาน																																					
1 - 3	<p>1. มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน</p> <p>2. ร้อยละการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่บรรลุเป้าหมายกิจกรรมตามรอบการประเมิน</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>คะแนน</th> <th>1</th> <th>1.5</th> <th>2</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ร้อยละ</td> <td><80</td> <td>81-89</td> <td>90-100</td> </tr> </tbody> </table>	คะแนน	1	1.5	2	ร้อยละ	<80	81-89	90-100	3	<p>1. มีรายงานการติดตามการดำเนินงานตัวชี้วัดตามคำรับรองฯ ทุกเดือน โดยนำขึ้นเว็บไซต์ของหน่วยงานและบันทึก URL ในระบบ DOC ภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดไป (1 คะแนน)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>เดือน</th> <th>1</th> <th>2</th> <th>3</th> <th>4</th> <th>5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>คะแนน</td> <td>0.2</td> <td>0.4</td> <td>0.6</td> <td>0.8</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table> <p>หมายเหตุ: หากเกินระยะเวลาที่กำหนดถือว่าไม่มีรายงานในเดือนนั้น</p> <p>2. รายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายกิจกรรมจากระบบ DOC 4.0 โดยตัดข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2568 (2 คะแนน)</p> <p>(หมายเหตุ: กรณีพบว่า หน่วยงานรายงานผลการดำเนินงานในระบบ DOC 4.0 ไม่ครบถ้วน กองแผนงานจะหัก 0.2 คะแนน)</p>	เดือน	1	2	3	4	5	คะแนน	0.2	0.4	0.6	0.8	1																	
คะแนน	1	1.5	2																																					
ร้อยละ	<80	81-89	90-100																																					
เดือน	1	2	3	4	5																																			
คะแนน	0.2	0.4	0.6	0.8	1																																			
4 - 5	<p>ร้อยละการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่บรรลุเป้าหมายกิจกรรมตามรอบการประเมิน ตาม 4 ประเด็นข้างต้น ของ “ดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการระดับหน่วยงาน”</p> <p>เกณฑ์การให้คะแนน</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>คะแนน</th> <th>0.4</th> <th>0.8</th> <th>1.2</th> <th>1.6</th> <th>2</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ร้อยละ</td> <td>< 70</td> <td>71-74</td> <td>75-79</td> <td>80-84</td> <td>85-100</td> </tr> </tbody> </table>	คะแนน	0.4	0.8	1.2	1.6	2	ร้อยละ	< 70	71-74	75-79	80-84	85-100	2	<p>รายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายกิจกรรมจากระบบ DOC 4.0 โดยตัดข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2568 (2 คะแนน)</p> <p>ตัวอย่าง</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ประเด็น</th> <th>เป้าหมาย</th> <th>ผลการดำเนินงาน</th> <th>ร้อยละ</th> <th>ดัชนี</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>R</td> <td>5,000 คน</td> <td>4,000 คน</td> <td>80</td> <td>80</td> </tr> <tr> <td>E</td> <td>ร้อยละ 80</td> <td>ร้อยละ 75</td> <td>93.4</td> <td>93.4</td> </tr> <tr> <td>A</td> <td>1,500 แห่ง</td> <td>1,200 แห่ง</td> <td>80</td> <td>80</td> </tr> <tr> <td>I</td> <td>ร้อยละ 100</td> <td>ร้อยละ 100</td> <td>100</td> <td>100</td> </tr> </tbody> </table> <p>คิดเป็นดัชนีภาพรวม ค่ากลาง Median ของ REAI โดย</p> <p>1. นำดัชนีมาเรียงจากน้อย ไป มาก</p> <p>2. นำค่าดัชนีตำแหน่งที่ 2 และ 3 มารวมกัน แล้วหาร 2 (80, 80, 93.4, 100)</p> $\frac{80 + 93.4}{2} = 86.7$	ประเด็น	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ	ดัชนี	R	5,000 คน	4,000 คน	80	80	E	ร้อยละ 80	ร้อยละ 75	93.4	93.4	A	1,500 แห่ง	1,200 แห่ง	80	80	I	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	100	100
คะแนน	0.4	0.8	1.2	1.6	2																																			
ร้อยละ	< 70	71-74	75-79	80-84	85-100																																			
ประเด็น	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ	ดัชนี																																				
R	5,000 คน	4,000 คน	80	80																																				
E	ร้อยละ 80	ร้อยละ 75	93.4	93.4																																				
A	1,500 แห่ง	1,200 แห่ง	80	80																																				
I	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	100	100																																				
	คะแนนรวม	5																																						

รายการตัวชี้วัดของหน่วยงาน

การประชุมชี้แจงรายละเอียดตัวชี้วัดช่วยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเห็นภาพการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการประเมินผลตามกรอบแนวคิด RE-AIM และสามารถเลือกตัวชี้วัดตามเงื่อนไขที่กำหนด ตารางที่ 6 แสดงตัวอย่างรายการตัว

ชี้วัดตามกรอบแนวคิด RE-AIM โดยแสดงประเภทตัวชี้วัด RE-AI ที่หน่วยงานกำหนดจากแผนปฏิบัติการหน่วยงานตนเอง การเลือกตัวชี้วัดทั้ง 4 ประเภทจะต้องสอดคล้องกันเชิงเหตุและผล นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกันและกัน

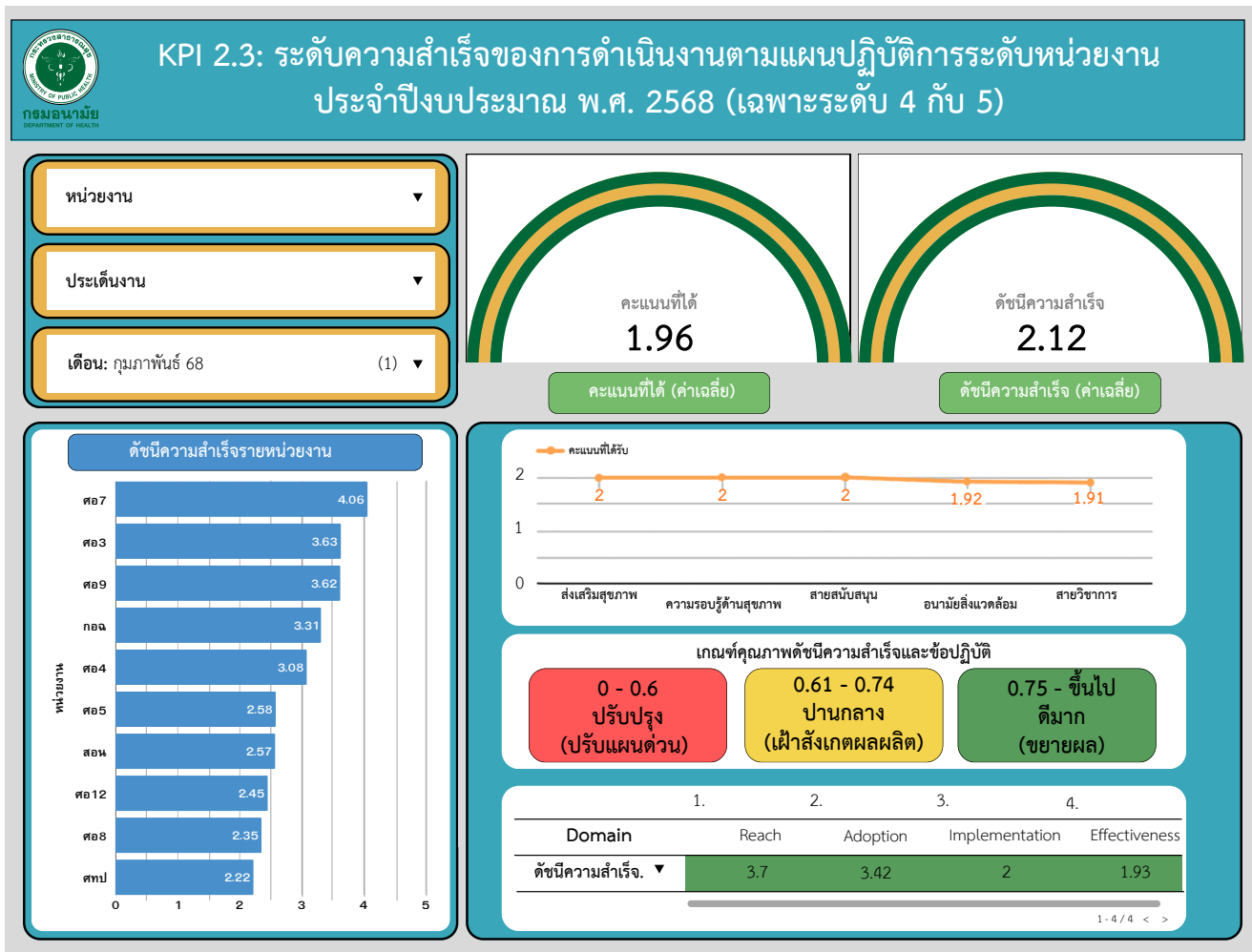
ตารางที่ 6 ตัวอย่างรายการตัวชี้วัดของหน่วยงาน ตามกรอบแนวคิด RE-AI

หน่วยงาน	ประเภทตัวชี้วัด			
	Reach	Effectiveness	Adoption	Implementation
สำนักส่งเสริมสุขภาพ (สส.)	จำนวนผู้ผ่านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้บริหารจัดการการขับเคลื่อนโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับมาตรฐานสากล ในระดับเขตสุขภาพและระดับจังหวัด (คน)	ร้อยละของเด็กอายุ 6 - 19 ปี เริ่มอ้วนและอ้วน ไม่เกิน (ร้อยละ)	จำนวนโรงเรียนสมัครเข้าร่วมเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับมาตรฐานสากล Global Standards for Health Promoting School: GSHPS) (แห่ง)	โรงเรียนเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับมาตรฐานสากล Global Standards for Health Promoting School: GSHPS) (แห่ง)
เป้าหมาย 5 เดือนแรก	200 เหมือน 5 เดือนแรก	10 เหมือน 5 เดือนแรก	15,000 โรงเรียนเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับมาตรฐานสากล Global Standards for Health Promoting School: GSHPS) (แห่ง)	1,000 โรงเรียนผ่านการประเมินรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับมาตรฐานสากล Global Standards for Health Promoting School: GSHPS) (แห่ง)
เป้าหมาย 5 เดือนหลัง	200	10	4,000	400

การสะท้อนผลการดำเนินงาน

ภาพที่ 2 แสดงกระดานข้อมูล (dashboard) ที่กองแผนงานจัดทำขึ้นเพื่อสะท้อนสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัดตามประเภท RE-AI กระดานข้อมูลนี้แสดง

ข้อมูลเกี่ยวกับดัชนีความสำเร็จตามประเภทตัวชี้วัด การแปลผล คะแนนที่ได้รับ และเปรียบเทียบค่าต่างๆ ตามรายชื่อหน่วยงาน ประเด็นงาน และช่วงเดือน

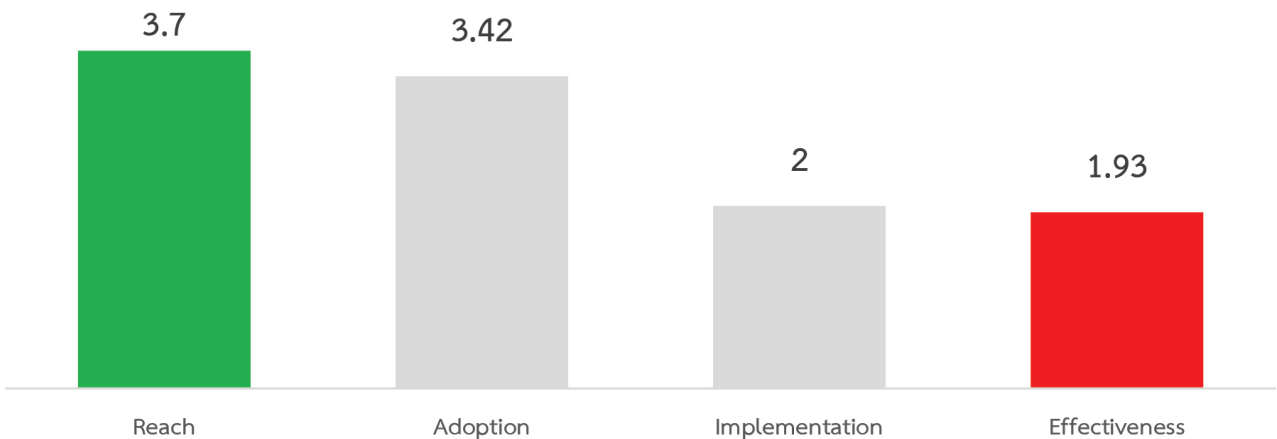

ภาพที่ 2 กระดานข้อมูล (dashboard) สะท้อนสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัดตามประเภท RE-AI

ดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการหน่วยงาน

ทุกหน่วยงานสังกัดกรมอนามัยมีดัชนีความสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก หมายถึง แผนปฏิบัติการหน่วยงานนำไปสู่การบรรลุค่าเป้าหมายตามที่กำหนดได้อย่างดี ภาพที่ 3 แสดงความแตกต่างของดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการหน่วยงาน จำแนกตามประเภทตัวชี้วัด RE-AI โดยพบว่า ทุกประเภทตัวชี้วัดมีค่าดัชนีความสำเร็จเกิน 1 ทั้งหมด ซึ่งหมายความว่า สามารถบรรลุค่าเป้าหมาย

ตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานตนเองได้สำเร็จ โดยแผนปฏิบัติการหน่วยงานของกรมอนามัยนำไปสู่การบรรลุผลเกินค่าเป้าหมายในประเภทการเข้าถึงมากที่สุดคือ 3.7 เท่าของเป้าหมาย รองลงมาคือประเภทการนำไปประยุกต์ใช้มากถึง 3.4 เท่า และการดำเนินการอย่างครบถ้วนมากถึง 2 เท่า นอกจากนี้ มีหน่วยงานที่มีตัวชี้วัดประเภท RE-AI ที่บรรลุผลเกินค่าเป้าหมายของรอบ 5 เดือนหลังไปแล้วถึง 28 หน่วยงานจากทั้งหมด 37 หน่วยงาน คิดเป็นร้อยละ 75.7

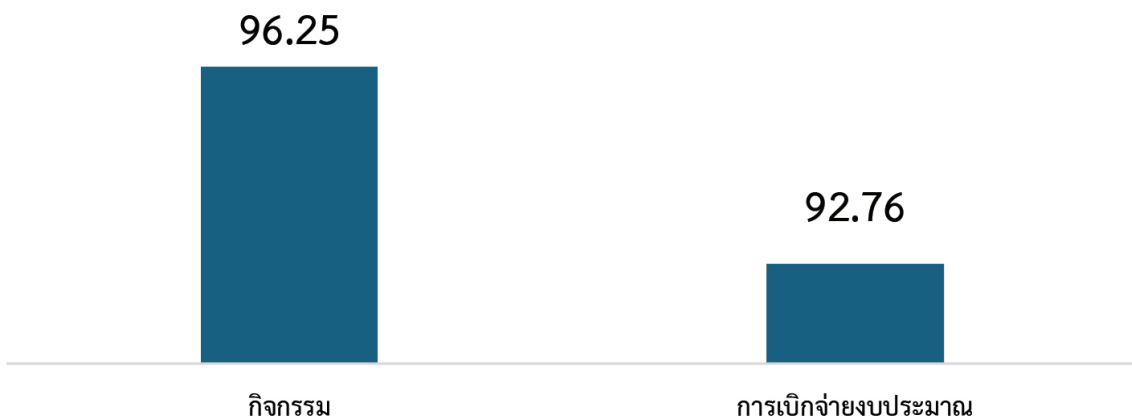

ภาพที่ 3 ดัชนีความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการหน่วยงานจำแนกตามประเภทตัวชี้วัด RE-AI

ความครบถ้วนของการดำเนินกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณ

ภาพที่ 4 แสดงร้อยละของกิจกรรมและค่าใช้จ่ายที่มีการดำเนินการแล้วอย่างครบถ้วน ในภาพรวมพบว่า ร้อยละ 96.3 ของกิจกรรมที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน

มีการดำเนินการแล้วอย่างครบถ้วน ซึ่งยังมีกิจกรรมจำนวนเล็กน้อยที่ยังไม่ได้ดำเนินการ เช่นเดียวกับกับการเบิกจ่ายงบประมาณที่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเป้าหมายเล็กน้อย โดยพบว่าการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างครบถ้วนที่ร้อยละ 92.8

ภาพที่ 4 ร้อยละของกิจกรรมและค่าใช้จ่ายที่ถูกดำเนินการแล้วอย่างครบถ้วน

วิจารณ์และข้อยุติ

การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM ในการประเมินผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการหน่วยงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานสังกัดกรมอนามัย และค้นหาโอกาสในการใช้ผลการประเมินจากกรอบแนวคิด RE-AIM เพื่อวางแผนและปรับแผนปฏิบัติการของหน่วยงานให้เหมาะสม

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ลักษณะตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการของกรมอนามัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มีความครอบคลุมประเภทตัวชี้วัดตามกรอบแนวคิด RE-AIM แต่สัดส่วนประเภทตัวชี้วัดแตกต่างกันมาก โดยตัวชี้วัดประเภทการดำเนินงาน (implementation) คือ การดำเนินการตามแนวทาง มาตรฐาน หรือข้อเสนอของกิจกรรม โครงการ และแผนงานอย่างครบถ้วนปรากฏในแผนปฏิบัติการกรมอนามัยมากที่สุด ซึ่งเป็นลักษณะตัวชี้วัดเชิงกระบวนการ และมีตัวชี้วัดประเภทการคงสภาพ (maintenance) น้อยมาก เพียงร้อยละ 1 จึงทำให้กองแผนงานต้องตัดประเภทตัวชี้วัดการคงสภาพ เหลือเพียง RE-AI การที่ตัวชี้วัดประเภทการดำเนินงานปรากฏในแผนปฏิบัติการกรมอนามัยมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า ตามความคิดของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการในแผนปฏิบัติการของกรมอนามัย ตัวชี้วัดเชิงกระบวนการอาจส่งผลกระทบต่อบรรลุเป้าหมายมากที่สุด ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากระดับความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับเปรียบเทียบและเงื่อนไขด้านกฎหมายและการบริหารงานและงบประมาณของหน่วยงาน สอดคล้องกับการศึกษาของภทรวรรณ อักษรกับเทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์ (พ.ศ. 2564)⁽¹⁾ และสมนึก พิมลเสถียร (พ.ศ. 2551)⁽⁹⁾ ที่ค้นพบว่า ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ทั้งระดับปฏิบัติการและบริหารมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของงานและงบประมาณ เนื่องจากการใช้จ่ายงบประมาณจะต้องมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทำให้เจ้าหน้าที่เข้าใจว่าต้องระบุตัวชี้วัดเป็นปัจจัยนำเข้าและกระบวนการอย่างครบ

ถ้วน เพื่อให้ง่ายต่อการตรวจสอบการเบิกจ่ายตามรายการที่ระเบียบด้านงบประมาณกำหนด ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้หน่วยงานภาครัฐมักจะใช้ตัวชี้วัดประเภทปัจจัยนำเข้าและกระบวนการเป็นตัวชี้วัดผลสำเร็จของการดำเนินงาน และขาดตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงผลกระทบและการคงสภาพอยู่ของการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง

กรอบแนวคิด RE-AIM ช่วยสะท้อนผลสัมฤทธิ์ที่เป็นผลกระทบในวงกว้าง และสามารถประเมินได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐยุคใหม่ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์มากกว่าปัจจัยนำเข้าหรือกระบวนการ⁽³⁾ ทั้งนี้ การเลือกตัวชี้วัดในกรอบแนวคิด RE-AIM บางตัว สามารถทำได้โดยให้พิจารณาจากลักษณะของโครงการ กิจกรรม วัตถุประสงค์ และภาคีเครือข่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการออกแบบวางแผน และประเมินผลโครงการหรือกิจกรรม⁽¹⁰⁻¹¹⁾ สำหรับการศึกษาจะพบว่า มีเพียง RE-AI ที่ถูกนำมาใช้ และแต่ละองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักเท่ากัน ซึ่งเกิดจากการคำนึงถึงลักษณะของโครงการ วัตถุประสงค์ และภาคีเครือข่ายที่สามารถร่วมหรือและพัฒนาในกระบวนการอย่างมีส่วนร่วม เมื่อพิจารณาดัชนีความสำเร็จ พบว่า ทุกหน่วยงานสังกัดกรมอนามัยมีดัชนีความสำเร็จ อยู่ในระดับดีมาก แผนปฏิบัติการหน่วยงานสามารถนำไปสู่การบรรลุผลเกินค่าเป้าหมายได้หลายเท่า และมีหน่วยงานสังกัดกรมอนามัยประมาณร้อยละ 76 ที่บรรลุผลเกินค่าเป้าหมายของรอบ 5 เดือนหลังไปแล้วด้วย

ทางด้านความครบถ้วนของการดำเนินกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณ พบว่า หน่วยงานสามารถดำเนินกิจกรรมและเบิกจ่ายงบประมาณได้ใกล้เคียงกับจำนวนกิจกรรมและประมาณการงบประมาณที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการของหน่วยงานได้ ถึงแม้ยังมีกิจกรรมและงบประมาณที่ยังไม่ได้ดำเนินการอยู่เล็กน้อยก็ตาม

เมื่อนำดัชนีความสำเร็จ และความครบถ้วนของการ

ดำเนินกิจกรรมและการเบิกจ่ายงบประมาณมาพิจารณา ร่วมกัน จะเห็นได้ว่า ผลการดำเนินงานตามประเภทตัวชี้วัด RE-AI ที่เกิดขึ้นมีโอกาสมากที่จะมาจากการดำเนินกิจกรรม ตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน ซึ่งสามารถสะท้อน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนปฏิบัติการหน่วย งานได้มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Holtrop et al. (ค.ศ. 2021)⁽¹⁰⁾ ที่ระบุว่า การใช้กรอบแนวคิด RE-AIM ควร ใช้ควบคู่กับตัวชี้วัดอื่นๆ ประกอบด้วย อย่างเช่น ค่าใช้จ่าย ในการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็ต้นทุนของทุกตัวชี้วัดของ RE-AIM ที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพของการดำเนินกิจกรรม

อย่างไรก็ดี สำหรับหน่วยงานที่มีตัวชี้วัดบรรลุผลเกิน ค่าเป้าหมายของรอบ 5 เดือนหลังไปแล้ว ควรต้องพิจารณา ปรับค่าเป้าหมายของรอบ 5 เดือนหลัง โดยต้องสูงกว่าผล การดำเนินงานในรอบ 5 เดือนแรกหรืออาจต้องทบทวน รายการตัวชี้วัดใหม่ที่อาจมีผลต่อการบรรลุเป้าหมายอื่นๆ เพื่อจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม

ตัวอย่างเช่น ในช่วง 5 เดือนหลังของปีงบประมาณ ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดค่าเป้าหมายเชิงคุณภาพ ของมาตรการหรือกิจกรรมเพื่อยกระดับขนาดของ ประสิทธิภาพ (effectiveness) และการนำไปปฏิบัติ (im- plementation) ให้ท้าทายขึ้น ซึ่ง ณ ช่วง 5 เดือนแรกพบ ว่า ขนาดของประสิทธิผลและการนำไปปฏิบัติต่ำกว่าการ เข้าถึงระดับบุคคลและการยอมรับระดับองค์กรมาก ถึงแม้ จะบรรลุเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานก็ตาม

การแสดงผลข้อมูลสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของตัวชี้วัด ตามประเภท RE-AI ด้วยกระดานข้อมูล ช่วยให้เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และสามารถ ดำเนินการปรับแผนปฏิบัติการหน่วยงานได้ทันการณ์ ทั้ง ในระยะสั้น (รายเดือน) และระยะช่วง 5 เดือนหลังของ ปีงบประมาณ ตัวอย่าง เช่น เมื่อพบว่า การเข้าถึงยังไม่มี การเปลี่ยนแปลง อาจต้องพิจารณาปรับแผนปฏิบัติการฯ โดยเพิ่มการจัดกิจกรรมให้กับประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมมากขึ้น หรือหากประสิทธิผลยังไม่

เปลี่ยนแปลงหรือมีแนวโน้มลดลง อาจพิจารณาปรับปรุงตัว มาตรการหรือคิดค้นมาตรการใหม่ๆ ที่มีประสิทธิผลมากขึ้น กว่าเดิม ข้อมูลที่ได้จากประเภทตัวชี้วัด RE-AI นี้ช่วยชี้แนะ ทิศทางในการปรับแผนปฏิบัติการระหว่างทางที่ชัดเจนมาก ขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา⁽²⁾

ความท้าทายในการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM เพื่อประเมินระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน

ประการแรก เนื่องจากกองแผนงานไม่ได้กำหนด กรอบลักษณะตัวชี้วัดด้วยกรอบแนวคิด RE-AIM ตั้งแต่ ช่วงจัดทำแผนปฏิบัติการกรมหรือแผนปฏิบัติการหน่วย งานหรือแผนงาน/โครงการ ทำให้เกิดความท้าทายในการ กำหนดตัวชี้วัดใหม่ที่อาจเพิ่มต้นทุนในการเก็บข้อมูล หรือ สร้างความกังวลเกี่ยวกับความถูกต้องสอดคล้องกับระเบียบ ด้านงบประมาณ ซึ่งต้องอาศัยเวลาในการสร้างความเข้าใจ ให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทำให้การประยุกต์ใช้กรอบ แนวคิด RE-AIM ยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

ตัวอย่างเช่น ตัวชี้วัดประเภทการประยุกต์ใช้ (adop- tion) และการดำเนินงานครบถ้วน (implementation) มีความใกล้เคียงกันมาก ทำให้บางหน่วยงานสับสนในการ เลือกรายการตัวชี้วัดสองประเภทนี้

ประการที่สอง การเลือกรายการตัวชี้วัดตามกรอบ แนวคิด RE-AIM ที่มีนัยสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายของ แผนปฏิบัติการช่วยให้การกำกับ ติดตาม และประเมิน ผลมีความเหมาะสม และสามารถศึกษาความสอดคล้อง ของแผนปฏิบัติการของหน่วยงานและการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง หากเลือกไม่เหมาะสม อาจส่ง ผลต่อระดับความสอดคล้องภายใน และทำให้เข้าใจผิดว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาจากแผนปฏิบัติการหรือองค์ ประกอบภายใน แต่แท้จริงแล้ว มาจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้ รับการบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการหน่วยงาน ดังนั้น รายการ ตัวชี้วัดควรต้องเลือกจากการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังจาก กิจกรรมภายในโครงการในแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน

จึงจะเหมาะสม

ประการที่สาม การนำผลการศึกษานี้ไปประยุกต์ใช้ จำเป็นต้องคำนึงถึงช่วงเวลาในการประยุกต์กรอบแนวคิด RE-AIM และกลยุทธ์ของการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมขององค์กรด้วย

การนำกรอบแนวคิด RE-AIM มาใช้เกิดขึ้นหลังจากที่หน่วยงานสังกัดกรมอนามัยได้จัดทำแผนปฏิบัติการหน่วยงานแล้ว แต่กองแผนงานได้นำกรอบแนวคิดนี้มาใช้เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานตามคำรับรองการปฏิบัติราชการระดับหน่วยงาน ไม่ได้นำมาใช้ในการวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้ขาดตัวชี้วัดการคงสภาพ (maintenance) จึงต้องคัดเลือกตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการหน่วยงานที่มีอยู่เดิม เพื่อไม่เพิ่มต้นทุนของการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่มีไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM โดยใช้ตัวชี้วัด RE-AI สามารถเป็นข้อมูลเตือนภัยได้อย่างเป็นระบบ หากพบว่า ดัชนีความสำเร็จของตัวชี้วัดใดคงที่หรือลดลงต่อเนื่อง ก็จะเป็นสัญญาณให้หน่วยงานทราบว่ามีแผนปฏิบัติการในมิตินั้นๆ อาจไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่หรือประชากรกลุ่มเป้าหมาย จึงควรต้องปรับแผนปฏิบัติการโดยเร่งด่วน ดังนั้น ข้อมูลจาก RE-AI ซึ่งสามารถเห็นได้จากกระดานข้อมูลจึงไม่ใช่เพียงแค່รายงานระดับความสำเร็จเท่านั้น แต่ยังช่วยระบุจุดอ่อนของแผนปฏิบัติการของหน่วยงานเพื่อใช้ในการตัดสินใจปรับแผนปฏิบัติการและการบริหารทรัพยากรได้

ประการที่สี่ กลยุทธ์ของการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของกรมอนามัย มุ่งเน้นการสร้างความปลอดภัยรวมทั้งจำนวนประชากรเป้าหมายและองค์กรของภาคีเครือข่าย โดยกรมอนามัยเป็นผู้กำหนดกรอบทิศทางมาตรการ ข้อเสนอแนะ และแนวปฏิบัติให้กับประชาชนและภาคีเครือข่าย ดังนั้น กรอบแนวคิด RE-AIM จึงสอดคล้องกับกลยุทธ์ของการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของกรมอนามัย หากจะนำกรอบแนวคิด RE-AIM ไปใช้ใน

การวางแผนและประเมินผลแผนปฏิบัติการระดับกรม จึงจำเป็นต้องพิจารณากลยุทธ์ของกรมด้วย

ประการที่ห้า การสะท้อนขนาดของผลกระทบด้วยดัชนีความสำเร็จในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการภาพรวมของหน่วยงานโดยใช้ร้อยละและค่ากลางเป็นเพียงการสะท้อนผลบางส่วนเท่านั้น อีกทั้ง เป็นการเทียบเคียงขนาดของผลกระทบตามค่าเป้าหมายที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน ไม่ได้เปรียบเทียบกับข้อมูลสถานการณ์ในภาพรวมของประเทศ การสะท้อนขนาดของผลกระทบตามกรอบ RE-AIM อย่างครบถ้วนเพื่อใช้ในการตัดสินใจต้องอาศัยข้อมูลรอบด้านมากกว่านี้ และอาศัยสูตรการคำนวณอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น การกระจายตัวของข้อมูล ค่าน้ำหนักของตัวชี้วัด ข้อมูลด้านต้นทุน ข้อมูลสถานการณ์จริงในภาพรวมของประเทศไทย ข้อมูลด้านขนาดของผลลัพธ์ (effect size) ของมาตรการ ข้อมูลผลกระทบในเชิงคุณภาพจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน⁽¹²⁾

ประการสุดท้าย การศึกษานี้ไม่ได้นำเสนอผลลัพธ์การคงสภาพของการดำเนินงาน (maintenance) ของแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ทำให้ผลที่เกิดขึ้นเป็นเพียงผลระยะสั้นในช่วงเวลา 5 เดือนเท่านั้น การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการจึงไม่สมบูรณ์ ดังนั้น การจัดทำแผนปฏิบัติราชการจึงควรเพิ่มรายการตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงการคงสภาพของการดำเนินงานไว้ในทุกปีงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินงานโครงการต่างๆ นั้น เกิดความต่อเนื่องจนเกิดผลกระทบในวงกว้าง ซึ่งการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมนั้นมักใช้เวลานานกว่านี้จึงจะเห็นผลลัพธ์ และต้องอาศัยการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสะท้อนความสำเร็จของการบรรลุเป้าหมายระยะยาว

ข้อยุติ

กรอบแนวคิด RE-AIM สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินระดับความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผน

ปฏิบัติการด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานของกรมอนามัยได้ในระดับที่น่าพึงพอใจ โดยนำมาพิจารณาร่วมกับความครบถ้วนของกิจกรรมและงบประมาณที่ถูกดำเนินการไปในเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐยุคใหม่ ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM จำเป็นต้องอยู่ในกระบวนการวางแผนและประเมินผลตั้งแต่ระยะแรกเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการกิจกรรมตามระเบียบข้อบังคับด้านการเงิน และควรมีกระดานข้อมูลสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์อย่างทันการณ์เพื่อปรับค่าเป้าหมายและแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะ

การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM ในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานจะต้องอาศัยกระบวนการ plan-do-check-act อย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงและปรับค่าเป้าหมาย รวมทั้งแผนปฏิบัติการของหน่วยงานให้ทันการณ์อย่างต่อเนื่อง และป้องกันการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ทั้งนี้ กรมอนามัยควรนำข้อมูลตามองค์ประกอบของ RE-AIM มาวิเคราะห์ร่วมกันทั้งในระดับบุคคลและองค์กร และเฝ้าระวังดัชนีความสำเร็จของการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องตามช่วงเวลาสำคัญต่อการตัดสินใจ เช่น รายไตรมาส การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด RE-AIM ควรเป็นเงื่อนไขหนึ่งของกระบวนการวางแผนและประเมินผลตั้งแต่เริ่มต้น และจำเป็นต้องทบทวนรายการกิจกรรม ผลผลิต และผลลัพธ์ของแผนปฏิบัติการ และหารือเพิ่มเติมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระเบียบการบริหารงานและงบประมาณถึงความเป็นไปได้และทางเลือกตัวชี้วัดอื่นๆ

กรมอนามัยควรกำหนดให้มีตัวชี้วัดการคงสภาพของการดำเนินงาน (maintenance) ในทุกปีงบประมาณ เพื่อประเมินผลกระทบของการดำเนินโครงการต่างๆ ซึ่งช่วยสะท้อนความต่อเนื่องของการดำเนินกิจกรรมส่งเสริม

สุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

การใช้กรอบแนวคิด RE-AIM เพียงอย่างเดียวอาจยังไม่สมบูรณ์ จำเป็นต้องพิจารณาร่วมกับความครบถ้วนของกิจกรรมและงบประมาณที่ถูกดำเนินการด้วย จึงจะสามารถสะท้อนถึงผลกระทบของแผนปฏิบัติการหน่วยงานต่อผลลัพธ์สุขภาพของประชาชนได้มากขึ้น

การประเมินความคุ้มค่าด้านเศรษฐศาสตร์และผลตอบแทนทางสังคมจากแผนปฏิบัติการหน่วยงานหรือกรม เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการประเมินผลของแผนปฏิบัติการต่อผลกระทบในวงกว้าง

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ที่ร้อยตรีสมพร สมทอง และนางวาสนา ปะสังคานนท์ เจ้าหน้าที่จากกลุ่มพัฒนาระบบราชการ กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมอนามัย ที่ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับกรอบแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามเงื่อนไขของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบตัวชี้วัดจากหน่วยงานสังกัดกรมอนามัย ที่เข้าร่วมการประชุมชี้แจงและร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองต่อการกำหนดรายละเอียดตัวชี้วัด และขอขอบคุณนายอนุกุลกิจ พุกาธร ผู้อำนวยการกองแผนงาน ที่เปิดโอกาสให้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาในครั้งนี้

References

1. Auksorn P, Bunyaratpan T. Factors influencing the achievement of budget management based on strategic budgeting of Sukhothai Thammathirat Open University [internet]. May 2, 2022 [cited April 3, 2025]; 34(1):49-70. Available at: <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/stouj/article/view/247134>. (in Thai)
2. Glasgow RE, Battaglia C, McCreight M, Ayele RA, Rabin BA. Making implementation science more rapid: use of the RE-AIM framework for mid-course adaptations across five health services research projects in the Veterans Health Administration. *Front Public Health*. 2020;8:194.

3. Intaphanti A. Evaluation of the effectiveness of implementing a performance-based budgeting system according to strategy in the Ministry of Finance. Bangkok: Ramkhamhaeng University; 2007. (in Thai)
4. Glasgow RE, Battaglia C, McCreight M, Ayele R, Maw AM, Fort MP, et al. Use of the reach, effectiveness, adoption, implementation, and maintenance (RE-AIM) framework to guide iterative adaptations: applications, lessons learned, and future directions. *Front Health Serv.* 2022;2:959565.
5. Glasgow RE, Harden SM, Gaglio B, Rabin B, Smith ML, Porter GC, et al. RE-AIM planning and evaluation framework: adapting to new science and practice with a 20-year review. *Front Public Health.* 2019;7:64.
6. Kwan BM, McGinnes HL, Ory MG, Estabrooks PA, Waxmonsky JA, Glasgow RE. RE-AIM in the real world: use of the RE-AIM framework for program planning and evaluation in clinical and community settings. *Front Public Health.* 2019;7:345.
7. KM Consultants Company Limited. Evaluation of the three year action plan: 2014 - 2017. Tobacco Control Plan, Alcohol and Drug Control Plan, and Safety and Social Risk Factor Plan. Bangkok: Office of Thai Health Promotion Foundation; 2017. (in Thai)
8. Baum F, MacDougall C, Smith D. Participatory action research. *Journal of Epidemiology and Community Health.* 2006;60(10):854.
9. Phimonathien S. Budgetary system according to the provisions of the Constitution of the Kingdom of Thailand 2007. *Budget Journal.* 2008:5(17). (in Thai)
10. Holtrop JS, Estabrooks PA, Gaglio B, Harden SM, Kessler RS, King DK, et al. Understanding and applying the RE-AIM framework: clarifications and resources. *J Clin Transl Sci* [internet]. 2021 [cited 2025 Dec 18];5(1):e126. Available from: https://www.cambridge.org/core/product/identifier/S2059866121007895/type/journal_article.
11. Gaglio B, Shoup JA, Glasgow RE. The RE-AIM framework: a systematic review of use over time. *Am J Public Health* [internet]. 2013 Jun [cited 2025 Dec 18];103(6):e38–46. Available from: <https://ajph.aphapublications.org/doi/full/10.2105/AJPH.2013.301299>.
12. Glasgow RE. Evaluating the impact of health promotion programs: using the RE-AIM framework to form summary measures for decision making involving complex issues. *Health Educ Res* [internet]. 2006 May 15 [cited 2025 Dec 19];21(5):688–94. Available from: <https://academic.oup.com/her/article-lookup/doi/10.1093/her/cyl081>.